

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

допомагають глибше проникнути у сутність явищ і процесів навколишнього світу в їх взаємозв'язку, розвитку, суперечності, стрибкоподібності, запереченні. Тому діалектика є альтернативою теорій і вчень, які одвічно підходять до розгляду проблеми розвитку.

1. Гринів В.В. *Преодоление диалектики: Опыт самоотрицательного самопознания.* – К., 1996.

2. Ильенков З.В. *Диалектическая логика. Очерки истории и теории.* – М., 1974.

3. *История античной диалектики.* – М., 1972.

4. *История диалектики XIV – XVIII вв.* – М., 1974.

5. *История диалектики. Немецкая классическая философия.* – М., 1978.

6. Канарский А.С. *Диалектика эстетического процесса.* – К., 1979.

7. Меркулов Й. *Когнитивная эволюция.* – М., 1999.

8. Пригожин Й. *От существующего к возникающему.* – М., 1935.

9. Пригожин Й., Стенгерс И. *Порядок из хаоса.* – М., 1986.

10. Шинкарук В.И., Яценко А.И. *Гуманизм диалектико-материалистического мировоззрения.* – К., 1984.

Марія Чепіль, доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У статті висвітлено сутність поняття “українська ідея” та накреслено шляхи її реалізації у змісті освіти і навчально-виховному процесі.

Постановка проблеми. Процеси, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, вимагають кардинальних перемін в організації освіти і виховання підростаючих поколінь [2]. Виховання підростаючих поколінь завжди розглядалося як пріоритетне завдання людського суспільства. Його мета, зміст та організація визначалися суспільними потребами та національними ідеалами.

Насамперед необхідно визначитись з виховними ідеалами, які мають бути стратегічними орієнтирами виховання, а також з виховною метою, яку потрібно реалізувати в щоденній діяльності суспільства. Але принциповим є питання: що має стати основою виховного процесу, чинником, який об'єднає зусилля всіх учасників виховного процесу? Світовий досвід переконує, що таким чинником у всіх народів, які досягли успіху в своєму поступі, є національна ідея, а значить у нашій державі таким чинником також має стати українська державницька ідея.

В основу системи виховання покладено національну ідею як консолідуєчий чинник розвитку суспільства і нації загалом. Це означає,

що у нашій державі таким чинником має стати українська національна ідея. З одного боку, молода держава повинна створити всі умови для виховання свідомих громадян, а з іншого, заможну, духовно й матеріально багату, процвітаючу Українську державу збудують лише її патріоти, об'єднані національною ідеєю – ідеєю незалежності й державності.

Аналіз останніх досліджень дозволяє стверджувати, що важливі аспекти виховання сучасної української молоді висвітлено у працях І. Беха, А. Бойко, В. Бондара, С. Гончаренка, В. Кременя, І. Підласого, О. Сухомлинської, Г. Філіпчука та ін. Теоретичні засади формування національної самосвідомості обґрунтовують І. Бех, В. Майборода, І. Мартинюк, Д. Тхоржевський та ін.

Мета статті – висвітлити сутність поняття “українська ідея” у контексті виховання сучасної молоді України.

Виклад основного матеріалу. З позицій сьогодення складовою української ідеї є дії, спрямовані на формування української народності, нації, національного характеру, національної свідомості і національного світогляду, а також боротьба за збереження і розвиток національної

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

мови, культури, літератури, за створення національної школи, тобто боротьба за національне відродження.

Сучасні науковці визначають українську національну ідею як форму відображення у думці явищ життя, усвідомлення мети нації та принципу її пояснення, як переклад наших підсвідомих бажань на ясну мову понять. Національна ідея виступає внутрішнім чинником нації, тоді як зовнішнім – державність. Національна ідея виходить з концепції пріоритету, воля якої не ідентична з сумою поодиноких воль; вона означає самоутвердження нації, забезпечення її свободи та незалежності [7]. Українська національна ідея виходить з автохтонності української нації, вона є всеосяжною, і означає: державність, невідчужливість (суверенітет), соборність, тобто реалізація української національної ідеї постає як національний ідеал.

Українська державницька ідея – “це утвердження української нації в своїй духовній єдності та моральній відповідальності за будівництво незалежної України; це вироблення нових орієнтирів діяльності всього українства, нових ідейно-методологічних засад культурно-освітньої праці, нових принципів формування громадсько-політичних структур і стосунків” [6, 61]. Ідея державності України повинна сьогодні згуртувати представників різних партій, українців і представників інших народів для спільної наполегливої праці в ім’я незалежності України. На часі усвідомлення нами, українцями, себе державним народом. Державницька ідея повинна стати провідною в національній свідомості українця як етнічного, так і неетнічного, кожного громадянина України.

З позицій сьогодення складовою української ідеї є дії, спрямовані на формування української народності, нації, національного характеру, національної свідомості і національного світогляду, а також боротьба за збереження і розвиток національної мови, культури, літератури, за створення національної школи, тобто боротьба за національне відродження.

Зазначимо, що українська ідея теоретично обґрунтована в працях М. Грушевського, Д. Донцова, В. Липинського, М. Міхновського та багатьох інших діячів української культури. Історики стверджують, що саме концепція нації (національної свідомості), найважливішою складовою якої є національна ідея, мала вирішальний вплив на поведінку суспільства у XIX – XX століттях. Як підкреслював Д. Дорошенко, “думка про самостійність України, висловлена одверто на переломі XIX і XX століть, не

завмирала з того часу, знаходила собі адептів, особливо серед молоді й раз у раз підносила відверто на терені Австро-Угорщини. Вона знаходила собі опору в дуже успішному розвитку українського життя в Галичині та на Буковині” [3, 496].

Під впливом ідей національного відродження в інтелігенції появляється і постійно зростає розуміння важливості для народу його мови, літератури, традицій, культури. Прогресивні українські діячі Наддніпрянщини і Галичини висловлюють домагання “свободи літературного розвитку й народної школи та просвіти”. І хоча ці домагання були дуже скромними, обмежувалися вимогою автономії, вони будоражили суспільне життя, привертали увагу до долі нації, знаходили відображення в програмах діяльності громадських організацій, у прийнятих ними документах.

Варто зазначити, що українська ідея відобразилася і в педагогічній думці Галичини кінця XIX – початку XX ст., оскільки саме тут вдалося обґрунтувати теоретичні засади національного виховання української молоді. Аналіз архівних джерел та історико-педагогічної літератури свідчить, що у досліджуваній період у Галичині на концептуальному рівні опрацьовувалася означена проблема. У ряді статей та програмних документів галицькими педагогами О. Іванчуком, І. Капустієм, І. Кривецьким, М. Лозинським, С. Томашівським, І. Франком, І. Юцишиним теоретично обґрунтовано зміст, завдання національного виховання, його принципи і засади.

Ідея побудови незалежної соборної Української держави з площини теоретичних міркувань і наукових пошуків поступово переходить в площину підготовки до практичної її реалізації. Роки визвольних змагань підтвердили слова М. Грушевського, який писав: “... ми бачили, що в ті моменти, коли народне життя мало змогу самовизначитися, не бракувало прагнень до політичного, державного життя, – і що важливіше, – не бракує здібностей до такого життя, експромтом витворюючих і засоби, і форми для нього” [1, 27]. Однак у складних історичних умовах мати незалежність не судилося...

Однак боротьба за незалежність не припинялася навіть у темні часи радянського тоталітаризму. Результати референдуму 1991 року є яскравим свідченням.

Здобуття незалежності України поставило перед суспільством складне історичне завдання – утвердити нашу молоду незалежність, яка постійно піддається суворим випробуванням,

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

шляхом налагодження національної безпеки на основі наукового визначення інтересів нації і побудови такої політики, яка б гарантувала їх реалізацію, опорою на таку ідею, яка б об'єднала розум, волю і сили народу для побудови цивілізованого суспільства. Такої ідеї вигадувати не треба. Вона вже існує. Це найвищий ідеал нації, мрія десятків поколінь українців – ідея розбудови незалежної суверенної Української держави, тобто українська національна ідея, яка базується на праві нації на власну державу, на праві бути активним, творчим суб'єктом історії.

Таким чином, національна ідея складається з чітко та ясно сформульованої мети, з образу ідеалу, до якого прагне національна воля, з мотивів дії та думки, що надає почуттям ясну означену форму... Українська національна ідея є могутнім чинником життя, в ній інтелект міцно сполучений з народним інстинктом та сумлінням, в ній виявляються національне світовідчуття та національна психіка [4].

Дослідники дедалі більше схиляються до думки, що в українській, як, власне, і в іншій національній ідеї, вбачається насамперед знамено відродження України, її державності, культури взагалі. Таке розуміння історично закономірне та виправдане в соціально-психологічному сенсі.

Визначаючи роль і місце української національної ідеї в сучасному українському суспільстві, І. Кресіна стверджує, що вона повинна і може стати консолідуючим і каталізуючим енергію нації чинником етнонаціонального розвитку в Україні, якщо вона буде осмислена в етнонаціональній і загальнонародській системі [5]. Українська ідея має бути адекватною таким вимогам:

1. Вона має стати головним змістом творення національної, соціально згуртованої держави і бути фундаментом стабільності останньої.

2. Українська ідея мусить легітимізувати докорінні суспільно-економічні перетворення.

3. Грунтуючись на політичній концепції нації, вона є прийнятною і сприйнятною всіма етнічними групами України.

4. Ідея України має стати стрижнем формування і функціонування національної самосвідомості й національної свідомості в цілому.

5. На різних рівнях національної свідомості (державно-політичному, теоретичному, буденному) національна ідея має бути конституційованою і концептуально розробленою та інтеріоризованою.

6. Українська державницька ідея має стати світоглядним орієнтиром у системі освіти, виховання, у сфері соціалізації особи.

7. Українська ідея мусить забезпечити

консолідаційні процеси у суспільстві – між нацією і соціумом, між центром і регіонами, між політичними партіями і рухами.

Утвердження української ідеї в свідомості громадян України, перетворення її в “матеріальну силу” – складний і тривалий шлях. Ми стали свідками того, як важко вона утверджується в нашому суспільстві, як намагаються певні сили переконати народ, що “українська національна ідея не спрацювала”, що “національній ідеї треба надати нового змісту” і т.п. Зрозуміло, що це думка ворогів української незалежності, тих, хто бажає повернути колесо історії назад.

Але така позиція має і об'єктивні причини: роки перебування в суспільстві, де національна ідея вважалася реакційною, де нації поділялися на буржуазні і соціалістичні, де націоналізм кваліфікувався як буржуазний і реакційний, де було завдання “стерти відмінності між націями і народностями”, а всіх перетворити в “нову історичну спільність – радянський народ”, не пройшли безслідно, залишили глибокий слід у свідомості поколінь, деформували поняття української ідеї.

Водночас ми є свідками не тільки гострої боротьби між прихильниками і противниками української національної ідеї, але й свідками поступового її утвердження, визнання як могутньої сили, головного чинника будівництва держави. А звідси виникає питання: як українське суспільство може втілити державницьку ідею в життя? Це можливо лише через організацію шкільної справи і освіти молоді та дорослих.

Українська ідея повинна стати головним ціннісним орієнтиром у вихованні, а його результативність має оцінюватися за тим, як у кожному вчинкові особистості, в найменших життєвих дрібницях ця ідея себе виявляє. Справедливим є висновок А. Черненка, що втіленням української ідеї є любов до свого народу, турбота про його кращу долю, щастя, добробут і гідність [9].

Для створення такої освітньо-виховної системи, яка б забезпечила реалізацію названих завдань, на наш погляд, потрібно використати теоретичні надбання і досвід минулого, творчо збагативши їх досвідом інших народів. Тобто не потрібно копіювати чужий досвід, як це ми часто чуємо від новітніх педагогів, або будувати освіту й виховання так би мовити “з чистої дошки”. Треба пам'ятати: якщо українці зберегли у віках у надто важких умовах свою національну самобутність, то це означає, що вони мають свою неповторну систему виховання, яку треба творчо розвивати в умовах самостійної держави.

УКРАЇНЬСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Ще І. Франко, звертаючись до української молоді, вказував, що для виконання цього завдання “ми мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіційних кордонів. І се почуття не повинно у нас бути голою фразою, а мусить вести за собою практичні консеквенції. Ми повинні – всі без виїмка – поперед усього пізнати ту свою Україну, всю в її етнографічних межах..., щоб ми розуміли всі прояви її життя, щоб почували себе справді, практично частинами його”..., а “наш голосний, фразеологічний та в більшій мірі нещирий патріотизм мусить уступити місце поважному, мовчазному, але глибоко відчутному народолюбству, що виявляє себе не словами, а працею” [8, 404].

Насамперед наголосимо, що треба повернути повагу до школи, зрозуміти всім суспільним чинникам, що майбутнє нації вирішується у школі, а тому необхідно всім про неї піклуватися, як про найважливішу суспільну цінність. На жаль, у нас від соціалізму залишилося споживацьке ставлення до школи і думка, що про неї має піклуватися тільки держава, а ми можемо тільки її критикувати. З досвіду попередників варто взяти не тільки те, якою була освіта, але й те, як кожен, підкреслюю, кожен, дбав про школу. По-друге, школа не на словах, а за своєю метою і змістом має стати *національною*, а виховання в ній має бути національним.

У сучасному розумінні, українська школа – це державно-громадська установа, яка формує і оберігає українську культуру, невіддільна від ґрунту і коріння свого народу, організацією, змістом і формами роботи відповідає національно-культурним потребам України. Українська школа є соціальним інститутом нації і покликана зберегти її дух, мову, культуру, сприяти їх відродженню, розвитку і розквіту.

Основою навчально-виховної роботи в українській школі має бути українська система виховання, історія, географія, музика, література, фольклор, мистецтво тощо. Діти мають одержувати основи української культури, освоювати традиції, обряди, звичаї, які створювалися народом упродовж його багатовікової історії, поєднувати одержані знання із культурою народів світу.

У результаті засвоєння національного змісту освіти і виховання підрастаюче покоління має усвідомити, що воно належить до народу, історія якого сягає у глибоку давнину, багата славними сторінками і видатними особистостями, що цей народ вільнолюбивий і дружелюбний, талановитий і працьовитий. Виховання в такій школі має

органічно і гармонійно поєднувати в собі виховання національне, громадянське і загальнолюдське. Тобто це має бути цілісний процес, метою якого є національно свідомою особистість, яка свої відносини з представниками інших національностей буде на принципах рівності, взаємної поваги і толерантності.

Виходячи з умов, у яких ми будемо незалежну державу, та враховуючи минуле, яке негативно позначилося на долі народу, на сучасному етапі головну увагу необхідно звернути на організацію української системи виховання молоді і дорослих. Його метою має бути:

- утвердження в свідомості молоді національної, культурної, мовної єдності, національної окремішності і неповторності, розуміння важливості для розвитку нації власної держави і необхідності її розбудови;

- виховання національно-державних активістів-патріотів, пріоритетним для яких є добро всієї нації і піклування про її поступ;

- всебічна підготовка до творчої чинної праці з розбудови і захисту незалежної Української держави, рідної духовної і матеріальної культури, а через них до участі у вселюдській культурі;

- досягнення високої культури міжнародних відносин, основою яких є національна рівність, взаємна толерантність і пошана.

Фундаментом організації виховання молоді має стати українознавство як методологія опанування соціального досвіду крізь призму української ментальності, етнопсихології, етноісторії тощо.

Для того, щоб виконати поставлені перед сучасною освітою завдання, педагогічним працівникам, керівникам освіти, методичним працівникам необхідно провести кардинальну ревізію своєї діяльності і насамперед проаналізувати, як відповідає зміст освіти поставленій меті. Треба виходити з того, що весь навчально-виховний процес має бути насичений різними аспектами виховання і має забезпечувати вплив на розум, почуття вихованців, включати їх у практичне розв’язання завдань, які стоять перед колективом, формувати майбутніх громадян Української держави. Звісно, особлива роль тут належить предметам соціально-гуманітарного циклу: історії, географії, суспільствознавству, українській і світовій літературі, предметам художньо-естетичного циклу.

У змісті освіти і виховання, на нашу думку, повинні реалізуватися три великі ідеї: **правди, добра й краси**.

Учня, студента треба навчити **шукати правду**, а шляхом до цього є оволодіння знаннями. Тобто сформувавши прагнення й уміння

УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ ЯК ЦІННІСНА ОРІЄНТАЦІЯ В ОСВІТІ Й ВИХОВАННІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

здобувати знання, уміння їх аналізувати, критично оцінювати і робити висновки, вчитель зробить важливий крок в утвердженні ідеї правди. Однак цього замало. Потрібно домогтися, щоб любов до правди спонукала учня охороняти її, боротися за неї, виступати “на прю” з тими, що правдою торгують, обдурюють інших.

Особливу увагу необхідно звернути на те, щоб *ідея добра* стала основою формування прагнення досягти добра нації і Батьківщини, яке, як вказувалось вище, полягає в завоюванні незалежності, розбудові справедливого українського суспільства. У сучасних умовах утвердження ідеї правди, добра і краси в душах нашої молоді – це шлях до того, щоб Україна зайняла призначене їй долею місце серед цивілізованих народів.

Це стосується навчально-виховних закладів всіх типів, позашкільних установ, громадських і державних інституцій, засобів масової інформації, у діяльності яких українське виховання має стати пріоритетним, забезпечуючи формування національно свідомих патріотів Української держави та охорону нашого народу, особливо молоді, від згубних впливів західної псевдокультури. На жаль, у роботі державних органів, зокрема, засобів масової інформації, такого спрямування ще до сьогодні нема.

Для педагогічної теорії і практики важливо, що національні цінності не даються дитині від народження, а формуються в процесі розвитку особистості, набуття нею соціального досвіду. Тому роль школи у формуванні національних цінностей у підростаючого покоління є особливою. У процесі навчальних занять і в позаурочній діяльності учні ознайомлюються з історією українського народу, його багатовіковою боротьбою за свободу і незалежність, власну державу.

У кожної дитини маємо виховувати любов до Вітчизни, до самобутності свого народу, віри в його духовну силу і можливості, навчити осмислювати історію, культуру, мистецтво, духовні якості, традиції, обряди, державну і народну символіку, створювати умови для оволодіння державною мовою, системою вчинків, яка мотивується бажанням служити інтересам України.

Отже, важливою умовою формування національної свідомості є забезпечення засвоєння дітьми знань з історії України, народного мистецтва, народних традицій, звичаїв, рідної мови, ознайомлення з досягненнями сучасної вітчизняної науки, культури. Важливим критерієм національної свідомості учнів є вміння

обґрунтувати своє шанобливе ставлення до національних цінностей, здатність належно оцінювати культурні надбання інших народів, націй. Підготовка учнівської молоді до життя вимагає усвідомлення кожною особистістю свого місця, готовності до праці, задля блага своєї сім'ї, свого народу. Вірність ідеалам народу формує в молодих людей відданість Батьківщині, готовність стати на її захист.

Яскравим виявом національної свідомості є відповідність поведінки дитини вимогам національного менталітету, дотримання нею у повсякденному житті основ народної моралі, сімейно-побутової культури, розвитку національної психології і характеру. А звідси і одне із основних завдань педагогіки – сформувати національну свідомість і самосвідомість як духовні цінності у підростаючого покоління.

Сучасна школа мусить наповнити нашу самостійну державу українським змістом, пробудити в кожного громадянина України відповідальність за повноцінність свого життя, відповідальність за цілу Україну, державу. Уся навчально-виховна система, кожен урок і позакласний захід мають бути пронизані державницькою ідеологією, гуманністю, співчуттям, толерантністю, честю, емоційністю і співпереживанням як національними цінностями, що виокремлюють українців з-поміж інших народів.

Педагоги мусять переконати учнів, що народ має робити ставку на власні сили. Відданість українській національній ідеї, любов до України, готовність захистити рідну землю від будь-якого недруга визначає життєву позицію патріота України. Вихід України в ряд розвинених європейських держав неможливий без патріотів, відданих своїй землі. Саме такі люди-патріоти можуть забезпечити демократичний розвиток України, що визначається забезпеченням умов для вільного розвитку особи, людини нації.

Висновки. Вищенаведене дозволяє констатувати, що формування національно-державницької свідомості сучасної молоді, здатної забезпечити успіх державного будівництва, є одним із основних завдань теорії і практики виховання. А українська національна ідея, незважаючи на ідеологічний опір її противників та інерцію в суспільному мисленні, заволодіє думками та діями всіх виховних чинників і справа будівництва незалежної України від цього тільки виграє.

1. Грушевський М. Україна и украинство / / Грушевский М.С., Чубинский М.П. Украинське питання. – К., 1992. – С. 21 – 32.

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЬСЬКИХ КАДРІВ: СПРОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ

2. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI століття). К., 1994. /Відп. ред. Ю.Римаренко. – К.: Довіра: Генеза, 1996. – 942 с.
3. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – К.: Глобус, 1992. – 624 с.
4. Кириченко В. Українська національна ідея та розбудова державності // Рідна школа. – 1996. – № 4. – С. 2 – 3.
5. Кресіна І. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси. – К.: Вища школа, 1998. – С. 244.
6. Мала енциклопедія етнодержавознавства
7. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні // Світ виховання. 2005. № 4. С. 6 – 30.
8. Франко І. Одвертий лист до української молоді галицької молодіжі // Зібрання творів: У 50-ти т. – К.: Наукова думка, 1986. – Т. 45. – С. 401 – 409.
9. Черненко А. М. Українська національна ідея. – Дніпропетровськ: ДДУ, 1994. – 144 с.

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор
Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

Володимир Терес, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогічних технологій
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛЬСЬКИХ КАДРІВ: СПРОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ

У статті розглядається модель економічної підготовки освітянських кадрів як специфічний спосіб пізнання, своєрідна форма відображення, аналізуються її структурні компоненти, етапи, характерні ознаки, основні вимоги.

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку українського суспільства економічна освіта сприяє формуванню особистості, яка свої дії буде коригувати відповідно до існуючих ринкових законів. Головне завдання економічної освіти – формувати активних економічних суб'єктів, тобто не тільки виробників продуктів і пасивних споживачів, а індивідів, здатних активно впливати на економічні процеси на мікрорівні, а також адекватно оцінювати дії держави на макрорівні. Тільки в цьому випадку суспільні відносини перейдуть на вищий рівень.

Отже, постає проблема підвищення ефективності економічної підготовки вчительських кадрів, її орієнтація на практичне застосування нових інтерактивних технологій навчання.

Досвід переконує, що реалізація останніх може бути більш успішною при моделюванні рівнів засвоєння бази знань, умінь і навичок навчального предмету. Повнота відображення змістових сторін економічної підготовки педагогічних кадрів, і особливо її систематизація, модульне наповнення

економічної компетентності, критерії і рівні її визначення, перебувають поки що в початковому стані й потребують постійного розвитку та вдосконалення.

Виходячи з цього, орієнтиром цілеспрямованого відбору змісту економічної підготовки вчителя стали вимоги до його знань і умінь, які були визначені на основі моделювання заданого рівня необхідної професійної кваліфікації спеціаліста вищої педагогічної школи, а також стандартів економічної освіти. Задана модель стала основою для визначення мети вивчення предмету та побудови логічної структури навчальних елементів, до яких належать: об'єкти, явища і методи діяльності, відібрані і внесені до програми навчального предмету для їх вивчення, що забезпечує повноцінну і доцільну діяльність, у тому числі й успішне подальше самовдосконалення наставника учнівської молоді.

Робота пов'язана з моделюванням і формулюванням цілей економічної підготовки, здійснювалась у два етапи. На першому ми визначилися із загальними цілями і проектним